

CARTE MODERNĂ RUSĂ DIN COLECȚIILE BIBLIOTECII MUZEULUI NAȚIONAL AL UNIRII DIN ALBA IULIA

Carmen STÎNEA*

Intrate în fondurile Bibliotecii Muzeului Național al Unirii la jumătatea secolului al XX-lea, cărțile din biblioteca moșierului Szász Pál din Galtiu au fost inventariate și înregistrate în anul 1951 într-un registru special, alături de cărțile aduse în aceeași perioadă de la Biblioteca Reuniunii Meseriașilor Români din Alba Iulia și de la secția Artă și Cultură a județului Alba. Din aproximativ 2000 de exemplare aduse la muzeu, a mai rămas un stoc apreciabil de volume ce se găsește în colecțiile speciale: *Carte veche străină*, *Biblioteca veche* și, de asemenea, în fondul comun al bibliotecii. Depistarea lor a fost posibilă, pe de o parte, datorită vechilor liste de inventariere păstrate în arhiva muzeului, iar pe de altă parte, datorită prezenței *ex-libris*-urilor celor doi proprietari: Szász Pál și Anastassia (Assia) Arpsgofena Szász, soția lui.

Szász Pál (1881-1954) a fost fiul mai mare al lui Szász Jozsef, ultimul comite al comitatului Alba, originar din Șard, proprietar de pământuri în Șard și Galtiu. S-a născut la Aiud, oraș în care va urma și o parte din studii. A moștenit proprietățile și casa din Galtiu, fiind parțial expropriat în urma reformei agrare din anul 1921. În 1907 a fost ales deputat în Parlamentul de la Budapesta, iar între anii 1918 și 1945 a reprezentat minoritatea maghiară în Parlamentul României. În perioada 1935-1948 a fost prim-curator al colegiului Bethlen. Începând cu anul 1936 a fost președinte al Asociației Gospodarilor Maghiari din Transilvania. A fost, de asemenea, unul din întemeietorii și susținătorii Școlii Agricole și Viticole de la Cimbrud. S-a implicat în apariția la Aiud a revistei *Erdélyi Gazda* (Gospodarul ardelean), a unor reviste de literatură și cultură, precum și a unor manuale școlare. A intervenit pe lângă autorități pentru eliberarea profesorilor Colegiului Bethlen, internați în lagărele de muncă de la Târgu Jiu, sau trimiși pe front. El însuși a fost deținut politic și a murit în închisoarea de la Ocnele Mari¹.

Soția lui, Anastassia, născută în data de 2 mai 1913 (Assia, conform *ex-libris*-ului prezent pe cărțile din bibliotecă) a fost o nobilă rusoaică (se semnează cu titlul de baroană pe foaia de titlu a unei cărți) refugiată în Transilvania, în anii imediat următori Revoluției Bolșevice, împreună cu fratele mai mare (născut la 8 februarie 1910), tatăl și bunica din partea tatălui. Mama lor, Valentina Vladimirovna, murise la 17 martie 1916.

Sursele privitoare la biografia Anastassiei sunt încă destul de sumare, neexistând deocamdată date certe despre perioada în care aceasta a trăit în Rusia

---

* Muzeul Național al Unirii Alba Iulia; e-mail: carmenstanea@yahoo.com.

¹ Socaciu, Takács 2000, p. 276-277.

ori Basarabia. De asemenea, nu știm dacă era înregistrată ca cetățean rus sau era de cetățenie română, la fel ca tatăl său, care în anul 1923, conform unui certificat emis de primăria din Pelinia apare ca „cetățean supus român”. Se pare că familia avea în Basarabia moșia Pelinia, stăpânită de aceasta încă din anul 1894. Se știe însă, cu certitudine, că Anastassia și-a făcut studiile la Sorbona și era o bună cunoscătoare a șase limbi străine: rusă, germană, engleză, franceză, maghiară și română. A murit în anul 1995, la vârsta de 82 de ani².

O bibliotecă personală este oglinda fidelă a preocupărilor posesorilor acesteia, cu ajutorul preferințelor livrești putând fi evidențiate anumite trăsături ale persoanelor în cauză și, de asemenea, aspecte privitoare la formația lor intelectuală. Din punct de vedere tematic, colecția Szász Pál se împarte în beletristică, istorie, drept (cca. 105 volume au fost trimise la Direcția de Achiziții și Contractări, conform registrului inițial), istoria științei, geografie, acoperind intervalul de timp cuprins între sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, cu două excepții, respectiv două volume datând din secolul al XVIII-lea.

Din punct de vedere lingvistic, colecția conține cărți în limba maghiară (cea mai mare pondere), germană, franceză, engleză, rusă și română, limbi pe care proprietarii le cunoșteau, încercând să le perfecționeze, dovadă fiind manualele de gramatică franceză, maghiară, engleză, germană și română, dintre care enumerăm o parte: I. Kont, *Petite grammaire hongrois*, Paris, 1926; Rene Radouant, *Exercices sur la grammaire française*, Paris, f.a.; Larive et Fleury, *La première année de grammaire*, Paris, 1931; Larive et Fleury, *La deuxième année préparatoire*, Paris, 1931; J. C. Nesfield, *Junior of english composition*, Londra, 1938; J. C. Nesfield, *Manual of English Grammar and Composition*, Londra, 1933; J. C. Nesfield, *Senior Course of English Composition*, Londra, 1936 (exemplarul, păstrat în colecția bibliotecii muzeului are pe foaia de gardă *ex-libris*-ul *Assia Arpsogfen, Gálotö. 1939. VI*, scris cu cerneală verde și caractere latine); J. C. Nesfield, *English Grammar. Past and Present*, Londra, 1931 (pe exemplarul din colecția bibliotecii muzeului se află, pe foaia de gardă, *ex-libris*-ul *Assia Arpsogfen, juin 1935 Cluj*, scris cu cerneală neagră, cu caractere latine)³; Muret-Sanders, *Encyclopaedic English-German and German-English Dictionary*, Berlin-Schöneberg, f.a. (pe foaia de gardă apare *ex-libris*-ul *Baroune Assia Arpsogfen Gálotö 1935* scris cu cerneală verde și caractere latine); *Langenscheidts Reise-Dolmetscher Russisch*, Berlin-Schöneberg, 1931 (pe foaia de gardă apare următoarea însemnare: *16-ogo sentebria 1943 g./16 septembrie 1943/ Galtiu - cu creionul -/kupleno v Buhareste 1943 - cu cerneală neagră -/ cumpărată din București 1943/ podaril Grand/dăruiată de Bunica?, - cu cerneală albastră -)*⁴; James Connor, *Manual de conversație în limbile germană și română*, București, 1905; Otto Lyon, *Deutsche grammatik*, Berlin, 1926; Lazăr Seineanu, *Dicționar universal de limba română*, ed. VIII, Craiova, f.a.; *Der Sprach-Brockhaus. Deutsches Bildwörterbuch für jedermann*, Leipzig, 1935 (pe foaia de titlu apare *ex-libris*-ul manuscris *Szász Pál* scris cu cerneală neagră).

² Socaciu, Takács 2000, p. 276-277; ANRSJA, fond *Baron Andrei Arpsogfen*.

³ Toate cele patru exemplare păstrate în biblioteca muzeului albăiulian sunt într-o stare foarte bună de conservare și se pare că au fost folosite de Assia Arpsogfena pentru perfecționarea limbii engleze.

⁴ Notele existente pe acest ghid de călătorie par a fi scrise de mâna unui copil (probabil fiul Anastassiei Arpsogfena).

Din stocul de cărți adus la muzeu se poate observa că posesorii bibliotecii au fost interesați în primul rând de conținutul și nu de vechimea acestora (deși s-ar putea să greșim, deoarece în biblioteca muzeului, cu siguranță, n-a intrat toată biblioteca lui Szász Pál, prin urmare problema valorii bibliofile și intelectuale a acesteia nu poate fi pe deplin elucidată). Colecția excelează în cărți și reviste noi, componența bibliotecii definitivându-se în primele patru decenii ale secolului al XX-lea, dovadă fiind însemnările de pe foile de titlu. Din această perioadă datează și achiziția celor mai multe cărți. Ea s-a format în funcție de preocupările posesorilor, fiind ceea ce se cheamă o bibliotecă „modernă”.

Cărțile de beletristică în limbile franceză, engleză, rusă, germană au toate, cu mici excepții, *ex-libris*-ul Asiei Arpsgofena, autorii acestora fiind clasici ai literaturilor respective. Majoritatea acestor cărți sunt colecționate în ediții (majoritatea ediții de popularizare, însă există și ediții de lux) apărute în Franța, Germania, Anglia și Rusia. Enumerăm câțiva autori: A. Pușkin, F. M. Dostoievski, M. Lermontov, L. N. Tolstoi, V. Hugo, F. R. Chateaubriand, C. Dickens ș.a. însă, trebuie să subliniem faptul că, datorită epurărilor succesive operate asupra fondului bibliotecii muzeului, multe dintre aceste opere nu se mai regăsesc.

Putem spune, cu probabilitate, că una din căile de procurare a acestor cărți, a fost direct, personal, din librăriile din țările respective, întrucât multe din volume au însemnate pe contrapagină, ori foaia de titlu, alături de numele *Asia Arpsgofena* ori *Asia Sas* și localitatea de unde, probabil, a fost achiziționată: Odesa, Moscova, Paris etc. Uneori însă, localitatea însemnată pe carte poate semnifica locația unde, probabil, se afla în acel moment: de exemplu pe cartea *Slovo o polku Igoreve*, Moskova-Leningrad, 1934 este trecut în paranteză după însemnarea *Asea Arpsgofena/Odessa IX 1942 2/ (kumina na gavannoi)* (în rada portului). Aceeași dată și localitate apare pe cartea Șota Rustaveli, *Viteaz v tigrovoi skure*, Leningrad, 1938.

O altă cale de procurare a fost prin intermediul serviciului poștal, la comandă⁵. Se pare că proprietara cărților era la curent cu noile apariții editoriale, întrucât conform însemnărilor (prezente între anii 1921 și 1947), majoritatea volumelor au intrat în biblioteca personală la scurt timp de la data apariției.

Există, de asemenea, și câteva cărți (cu predilecție în limba rusă) dăruite de tatăl ei (Papa): *Polnoe sobranie A. S. Pușkin*, vol. I, Berlin, 1921, are pe pagina de gardă următoarea dedicație: *Miloi Asi/ ot Papa/ Paska 1928/*. (Scumpei Asia/ de la Tata/); Socinenia V. A. Jukovskago, vol. I și III, Sankt-Petersburg, 1878 au pe pagina de titlu dedicația: *Dorogoi Asi/Rojdestvo 1943/Papa* (Dragei Asia/Crăciun 1943/ Tata).

Stocul de carte în limba rusă a avut inițial 104 exemplare. În fondul special al bibliotecii muzeului, Biblioteca veche, s-a înregistrat un număr de 78 de volume din care 49 au fost epurate de-a lungul timpului. Astfel, au fost scoase din evidență operele: L. N. Tolstoi, *Kazaki*, Berlin, f.a.; Sașa Cernii, *Raduga* (Curcubeul), f.l., f.a.; A. N. Tolstoi, *Hojdenie k mukam* (Drumul spre Golgota/ Calvarul), Berlin, f.a.; Gogol, *Socinenii* (Opere), vol. I-V, VII-IX, Petersburg, 1898; Dostoievski, *Dnevnikii pisatelii* (Jurnalul scriitorului), 1873, 1876, 1877; *Zapiski iz mertoogo doma* (Însemnări

⁵ În arhiva bibliotecii Muzeului Național al Unirii se păstrează o recipisă poștală originală, semnată de Assia Arpsgofena.

din Casa morților), Berlin, 1921; *Bednie liudi* (Oameni sărmani), Berlin, 1922; *Belii noci* (Noapți albe), Berlin, 1922; *Sela Stepancicova i ego obitateli* (Satul Stepancicova și locuitorii săi), Berlin, 1922; *Unijenie i oskorblionie* (Umiliți și obidiți), Berlin, 1921; *Prestuplenie i nakažanie* (Crimă și pedeapsă), Berlin, 1922; *Idiot* (Idiotul), vol. I-II, Riga, f.a.; *Besî* (Demonii), Riga, vol. I-II, Berlin, f.a.; *Bratia Karamazovî*, (Frații Karamazov), vol. I-II, Riga, f.a.; *Podrostok* (Adolescentul), Berlin, 1922; *Igrok* (Jucătorul), Berlin, 1921. Se pare că Dostoievski a fost unul din scriitorii preferați ai Anastassiei Arpsgofena, deoarece din operele majore ale acestuia lipsesc din colecție doar trei: *Omul dedublat*, *Netoșka Nezvanova* și *Însemnări din subterană*, deși e posibil ca ele să fi existat în bibliotecă și să se fi pierdut înainte de a fi aduse la muzeu.

Pe lângă beletristică, colecția de carte în limba rusă conține și un număr de nouă manuale apărute în anii 1914, 1917 și în perioada 1945-1947. Cele apărute în anul 1917 se pare că au aparținut altcuiva din familia Arpsgofen, fratelui Anastassiei, deoarece toate au ca însemn de proprietate *ex-libris*-ul *Vova (Vladimir-Volodea-Vova) Arpsgofen/ 1921*: un curs de istorie: K. I. Dobrînin, *Novaia istoria. Kurs VI i VII klassov mujskih i jenskih gimnazii*, Moskva, 1914; un curs de istoria veche a Greciei: M. O. Kovalevskii, *Drevnii vostok i pervobâtnaia Greția*, Kazan, 1917 (pe foaia de gardă *Vova Arpsgofen/okt.1921*); două cursuri de geografie apărute la Sankt-Petersburg, 1914, respectiv, Moskva, în anul 1917: G. I. Ivanov, *Nacialnii kurs geografii*, I, SanktPeterburg, 1914 (pe foaia de gardă apare *ex-libris*-ul *Vova Arpsgofen 1919*) și *Kurs geografii vnevropeskikh stran (Asia, Afrika, Amerika, Avstralia)*, Moskva, 1917, precum și un curs de istoria esteticii, *Kratkii kurs estestvennoi istorii*, Sostavil N. Iznoskov, Moskva, 1917.

Cele apărute în perioada 1945-1947 sunt următoarele: o carte de citire pentru clasa a III-a: *Rodnaia reci, kniga dlea citenia v tretem klasse nacialnoi șkolî*, Moskva, 1945; *Istoria SSSR, ucebnik dlea IX klasa srednei șkolî*, pod redacției prof. A. M. Pankratovoi, Moskva, 1946; *Kurs ruskoj istorii*, ciasi I, Moskva, 1937, ciasi II (pe foaia de titlu apare dedicația tatălui scrisă cu cerneală verde în limba rusă: *Dorogoi moei Asi/ ot papî/ Rojdestvo 1943/ Dragei mele Asia/ de la tata/ Crăciun 1943*; ciasi III, IV, V (pe foile de titlu apare dedicația tatălui: *Dorogoi Asi/ot Papa/ Rojdestvo 1943/ Dragei Asia / de la tata/ Crăciun 1943*; N. S. Derjavîn, *Istoriia Bolgarii, II, Bolgaria vremeni pervogo i vtorogo țarstv (679-1393)*, Moskva-Leningrad, 1946.

Singura revistă în limba rusă păstrată (este vorba de numerele 30-31 și 33-34/1944) în colecție este *Ogoniêk* (Flacăra) apărută la Moscova⁶. Pe prima copertă a numărului 30-31 din 1944 apare *ex-libris*-ul *Arpsgofen*, scris cu cerneală neagră în limba rusă, *ex-libris* ce aparține, probabil, tatălui Asiei, baronul Arpsgofen.

Data fiind originea rusă a posesoarei cărților, putem presupune că acest fond de carte prezentat mai sus, i-a fost poate cel mai apropiat, relevând, alături de celelalte cărți în limbile maghiară, germană, engleză, română și franceză, aspecte importante despre personalitatea și cultura acesteia. Deși, în momentul în care a fost adusă la muzeu, biblioteca Assiei Arpsgofena a fost înglobată în cea a soțului,

⁶ *Ogoniêk* (Flacăra) este unul din cele mai vechi săptămânale ilustrate din Rusia, fiind publicat pentru prima dată la 21 decembrie 1899.

putem emite supoziția că a fost una dintre cele mai mari biblioteci feminine din acea perioadă din zona Alba.

În încheiere, subliniem neapărat faptul că demersul nostru actual se vrea a fi doar o primă etapă dintr-un proces mai amplu de reconstituire a unei bogate biblioteci aparținând unor importante personalități locale.

Modern Russian Books in the Library Collections of the National Museum of the Unification

(Abstract)

This study highlights several aspects concerning the modern Russian holdings (early 20th century) of the National Museum of the Unification library. These books come from the private library of Szász Pál, an important local cultural and political figure, and his wife Anastassia Arpsgofena, a Russian noblewoman who had taken refuge in Transylvania immediately after the Bolshevik Revolution.

From a thematic perspective, Szász Pál and his wife's library includes Literature, History, Law, History of Science, Geography covering the timespan between the late 19th century and the beginning of the 20th century, with two exceptions: two volumes dating from the 18th century. From a language perspective, the collection includes books that are written in Hungarian (the largest share), German, French, English, Russian and Romanian, languages that the owners knew and sought to improve as revealed by the French, Hungarian, English, German and Romanian grammar textbooks.

The holdings brought to the Museum reveal that the library owners were primarily interested in the contents and not in the age of the books (although we might be wrong in this assumption as the Museum library did not get hold of Szász Pál's entire library which means that its collectible and intellectual value cannot be fully assessed). The collection excels in new books and magazines, the library structure being completed in the first four decades of the 20th century as the notes on title pages reveal. This is also the period when most purchases were made. The library took shape in accordance with the owners' interests, being what one can call a modern library.

The number of books written in the Russian language amounted initially to 104 pieces. In the special collections of the museum library, the old library, a number of 78 volumes were recorded out of which 49 have been taken out in the course of time. Most of the works can be classified as literature but there are also several textbooks as well as a few issues of one of Moscow's most prestigious magazines: *Ogoněk* (The Flame).

Given the Russian background of the owner, we can launch the assumption that the Russian collection was probably closest to her heart and, alongside the books written in the Hungarian, German, English, Romanian and French languages, it offers an important insight into her personality and culture. Although Assia Arpsgofena's library was incorporated into her husband's upon arrival at the museum, we can make the assumption that it was the biggest book collection owned by a woman during that time in the Alba area.

Abrevieri bibliografice

ANRSJA - Arhivele Naționale ale României. Serviciul Județean Alba.
Socaciu, Takács 2000 - Oliviu Socaciu; Matilda Takács, *Aiud-localitate urbană multiseclară*, Alba Iulia, 2000, p. 276-277.

Cuvinte-cheie: carte, limba rusă, Alba Iulia, bibliotecă, colecție, Assia Arpsgofena.
Keywords: book, Russian language, Alba Iulia, library, collection, Assia Arpsgofena.

LISTA ABREVIERILOR

AAR-SI	- Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Istorice. București (s. III, 1922-1947).
Academica	- Academica. Academia Română. București.
ACG	- Anuarul Comitetului Geologic. Institutul Geologic al României. București.
ACMI	- Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice. București.
ActaArchHung	- Acta Archaeologica. Academiae Scientiarum Hungaricae. Budapest.
ActaBC	Acta Bacoviensia. Serviciul Județean Bacău al Arhivelor Naționale. Bacău.
ActaMN	- Acta Musei Napocensis. Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei. Cluj-Napoca.
ActaMP	- Acta Musei Porolissensis. Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău. Zalău.
Acta Siculica	- Acta Siculica. Analele Muzeului Național Secuiesc. Sfântu Gheorghe.
ActaZC	- Acta Zoologica Cracoviensia. Institute of Systematics and Evolution of Animals. Kraków.
ADIU	- АРХЕОЛОГИЯ І ДАВНЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ. Kiev.
AÉ	- Archaeologiai Értesítő a Magyar régészeti, művészt-történeti és éremtani társulat tudományos folyóirata. Budapest.
AHR	- Asiatic Herpetological Research. Chengdu Institute of Biology. Chengdu.
AIIA	- Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Cluj. Cluj-Napoca (din 1990 Anuarul Institutului de Istorie „George Bariț”).
AIIAI/AIIX	- Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” Iași. Iași (din 1990 Anuarul Institutului de Istorie „A. D. Xenopol” Iași).
AIIGB	- Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „George Bariț” Cluj-Napoca. Cluj-Napoca vezi AIIA.
AIIN	- Anuarul Institutului de Istorie Națională. Cluj-Sibiu.
AInf	- Archäologische Informationen. Mitteilungen zur Ur- und Frühgeschichte. Bonn.
Altertum	- Das Altertum, Routledge, part of the Taylor & Francis Group.
Aluta	- Aluta. (Studii și comunicări - Tanulmányok és Közlemények). Sfântu Gheorghe.
AM	- Arheologia Moldovei. Institutul de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”. Iași.
AmAnthropol	- American Anthropologist. Washington, D.C.
AnB	- Analele Banatului; serie nouă. Timișoara.
Angustia	- Angustia. Muzeul Carpaților Răsăriteni. Sfântu Gheorghe.
Annales de Paléontologie	- Annales de Paléontologie. Association Paléontologique Française. Paris.

Lista abrevierilor

Antaeus	- Antaeus. Communicationes ex Instituto Archaeologico Academiae Scientiarum Hungaricae. Budapest.
Antiquity	- Antiquity. A Quartely Review of World Archaeology. York.
AntTard	- Antiquité tardive. Revue internationale d'histoire et d'archéologie (IVe-VIIIe s.). Turnhout.
AO	- Arhivele Olteniei. Craiova; serie nouă (Institutul de Cercetări Socio-Umane. Craiova).
APA	- Acta Praehistorica et Archaeologica. Berlin.
APR	- Acta Palaeontologica Romaniae. Romanian Society of Paleontologists. București.
Apulum	- Apulum. Acta Musei Apulensis. Muzeul Național al Unirii Alba Iulia. Alba Iulia.
AR	- Archeologické rozhledy. Praha.
ARA	- Annual Review of Anthropology. Palo Alto.
ArbInstHalle	- Arbeiten aus dem Institut für Vor- und Frühgeschichte der Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg.
Archaeologia Bulgarica	- Archaeologia Bulgarica. Sofia.
ArchAustr	- Archaeologia Austriaca. Viena.
ArchHung	- Archaeologia Hungarica, Dissertationes Archaeologicae Musei Nationalis. Budapest.
ArchKözl	- Archaeologiai Közlemények. Pesten.
Argesis	- Argesis. Studii și comunicări. Muzeul Județean Argeș. Pitești.
Arheologija	- Archeologija. Organ na Archeologičeskija Institut i Muzei pri Bulgarskata Akademija na Naukite. Sofia.
ArhRom	- Arhiva Română. Arhivele Statului. București
AȘUAIC-I	- Analele Științifice ale Universității „Al. I. Cuza” din Iași. Istorie. Iași.
Athenaeum	- Athenaeum. Studi periodice di litteratura e storia dell'antichità. Pavia.
ATS	- Acta Terrae Septemcastrensis. Sibiu.
AUA	- Annales Universitatis Apulensis. Series Historica. Alba Iulia.
AUSB	- Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös Nominatae, sectio Historica. Budapest.
AusgrabFunde	- Ausgrabungen und Funde. Berlin.
AUVT	- Annales d'Université „Valahia” Târgoviște. Târgoviște.
BA	- Biblioteca de arheologie. București.
BÁMÉ	- A Béri Balogh Ádám Múzeum Évkönyve. Szekszárd.
Banatica	- Banatica. Muzeul de istorie al județului Caraș-Severin. Reșița.
BAR	- British Archaeological Reports (International Series). Oxford.
BC	- Biblioteca și cercetarea. Cluj-Napoca.
BCH	- Bulletin de correspondance hellénique. L'Institut de correspondance hellénique d'Athènes (continuă Bulletin de l'Ecole française d'Athènes- 1868-1871). Atena.
BCMI	- Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice / Buletinul Comisiei Monumentelor istorice. București.
BCȘS	- Buletinul Cercurilor Științifice Studențești. Alba Iulia.
BerRGK	- Bericht der Römisch-Germanischen Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts. Frankfurt am Main.
BG	- Boabe de grâu. București

Lista abrevierilor

BHAB	- Bibliotheca Historica et Archaeologica Banatica. Muzeul Banatului Timișoara. Timișoara.
BIRSNB	- Bulletin de l'Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique. Bruxelles.
BMA	- Bibliotheca Musei Apulensis. Muzeul Național al Unirii Alba Iulia. Alba Iulia.
BMI	- Buletinul Monumentelor Istorice. București.
BMJT	- Buletinul Muzeului Județean Teleorman. Seria Arheologie. Alexandria.
BMM	- Bibliotheca Musei Marisiensis. Seria Archaeologica. Târgu Mureș.
BMMK	- Békés Megyei Múzeumok Közleményei. Békéscsaba.
BMS	- Bibliotheca Musei Sabesiensis. Muzeul Municipal „Ioan Raica” Sebeș.
BollVerona	- Bollettino del Museo Civico di Storia Naturale di Verona. Verona.
BOR	- Biserica Ortodoxă Română. Patriarhia Română. București.
BR	- Budapest Régiségei. Budapesti Történeti Múzeum. Budapest.
Britannia	- Britannia. A Journal of Romano-British and Kindred Studies. The Society for the Promotion of Roman Studies. Cambridge.
Brukenthal	- Brukenthal. Acta Musei. Muzeul Național Brukenthal. Sibiu.
BSAF	- Bulletin de la Société Nationale des Antiquaires de France. Paris.
BSHNT	- Bulletin de la Société d'Histoire Naturelle de Toulouse. Toulouse.
BSNR	- Buletinul Societății Numismatice Române. Societatea Numismatică Română. București.
BTh	- Bibliotheca Thracologica. Institutul Român de Tracologie, București.
Buletin foaie oficială	- Buletin foaie oficială. Iași.
BulletinAMNH	- Bulletin of the American Museum of Natural History. New York.
BulletinSGF	- Bulletin d'Société Géologique France. Paris.
Buridava	- Buridava. Studii și materiale. Muzeul Județean „Aurelian Sacerdoteanu” Vâlcea. Râmnicu Vâlcea
BV	- Bayerische Vorgeschichtblätter. München.
CA	- Cercetări arheologice. Muzeul Național de Istorie a României. București.
CAANT	- Cercetări arheologice în aria nord-tracă. București.
CAn	- Current Anthropology. Chicago.
Carnets de Géologie	- Carnets de Géologie. Brest.
CCA	- Cronica cercetărilor arheologice. București.
CCGG	- Cahiers du Centre Gustave Glotz. Sorbonne (Paris).
CFS	- Courier Forschungsinstitut Senckenberg, Senckenberg Forschungsinstitut und Naturmuseum. Frankfurt am Main.
Ciências da Terra (UNL)	- Ciências da Terra (UNL). Earth Sciences Journal. Caparica.
ClausthalerGeo	- Clausthaler Geowissenschaften. Institut für Geologie und Paläontologie. Clausthal-Zellerfeld.

Lista abrevierilor

CMPUMichigan	- Contributions from the Museum Paleontology. The University of Michigan. Michigan.
Codrul Cosminului	- Codrul Cosminului, Seria Nouă. Analele Științifice de Istorie, Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava. Suceava
CommArchHung	- Communicationes Archaeologicae Hungariae, Magyar Némzeti Múzeum. Budapesta.
Communications	- Communications. École Des Hautes Étude en Science Sociales – Centre D’Études Transdisciplinaires (Sociologie, Anthropologie, Politiques), Paris.
Copeia	- Copeia. American Society of Ichthyologists and Herpetologists. New York.
Corviniana	- Corviniana. Acta Musei Corvinensis. Hunedoara.
CRAcadSciParis	- Comptes Rendus De L’Academie Des Sciences. Serie II, Fascicule A - sciences de la Terre et des Planetes. Paris.
CretaceousRes	- Cretaceous Research. Published by Elsevier.
Crisia	- Crisia. Culegere de materiale și studii. Muzeul Țării Crișurilor. Oradea.
Cultura creștină	- Cultura creștină. Publicație apărută sub egida Mitropoliei Române Unite cu Roma Greco-Catolică și a Facultății de Teologie Greco-Catolică din Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Departamentul Blaj. Blaj.
Cumania	- Bács - kiskun Megyei Múzeumok Közleményei. Kecskemét.
Dacia	- Dacia. Recherches et découvertes archéologiques en Roumanie. București, I, (1924) - XII (1948). Nouvelle série: Revue d’archéologie et d’histoire ancienne. București.
Danubius	- Danubius. Muzeul de Istorie Galați. Galați.
DMÉ	- A Debreceni déri Múzeum Évkönyve. Debrecen.
Dolgozatok	- Dolgozatok az Erdély Nemzeti Múzeum Érem - és Régiségtarából. Kolosvár (Cluj).
DolgSzeged	- Dolgozatok. A. M. Kir. Ferencz József Tudományegyetem Archaeologiai Intézetéből. Szeged.
DP	- Documenta Praehistorica. Poročilo o raziskovanju paleolitika, neolitika in eneolitika v sloveniji. Ljubljana.
Drobeta	- Drobeta. Muzeul Regiunii Porților de Fier. Drobeta Turnu-Severin.
Dumerilia	- Dumerilia. Association des amis du laboratoire des reptiles et amphibiens du Muséum = AALRAM. Paris.
Eclogae	- Eclogae Geologicae Helvetiae. Swiss Journal of Geosciences. Swiss Geological Society. Zürich.
EHR	- The English Historical Review. Oxford University Press (UK).
Environment & Progress	- Environment & Progress. Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca. Facultatea de Știința și Ingineria Mediului. Cluj-Napoca.
EphNap	- Ephemeris Napocensis. Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca. Cluj-Napoca.
ErdMúzÉvk	- Erdélyi Múzeum Egyesület Évkönyve. Kolosvár (Cluj).
EstudiosAlava	- Estudios del Museo de Ciencias Naturales de Alava. Vitoria.
Eurasia Antiqua	- Eurasia Antiqua. Zeitschrift für Archäologie Eurasiens. Mainz am Rhein.

Lista abrevierilor

FbÖst	- Fundberichte aus Österreich. Wien.
FK	- Földtani közlöny. Magyarhoni földtani tarsulat folyóirata. Budapest.
FöldrKözl	- Földrajzi Közlemények. Budapest.
FoliaArch	- Folia Archaeologica. Magyar Történeti Múzeum. Budapest.
Gemina	- Gemina. Timișoara.
Geodiversitas	- Geodiversitas. Museum National d'Histoire Naturelle Paris. Paris.
Gerión	- Gerión. Revista de historia antigua, Universidad Complutense de Madrid. Madrid.
Germania	- Germania. Römisch-Germanischen Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts. Frankfurt am Main.
Godišnjak	- Godišnjak. Jahrbuch Knjiga. Sarajevo-Heidelberg.
HAC	- Historiae Augustae Colloquia Nova Series. Bari.
Hantkeniana	- Hantkeniana. Periodical of the Department of Palaeontology, Eötvös University. Budapest.
Hermes	- Hermes. Zeitschrift für klassische Philologie. Stuttgart.
Hesperia	- Hesperia. Journal of American School of Classical Studies at Athens. Athens.
Hierasus	- Hierasus. Muzeul Județean Botoșani. Botoșani.
HJ	- The Historical Journal. University of Cambridge (UK).
Hrisovul	- Hrisovul. Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”. Facultatea de Arhivistică. București.
HTRTÉ	- A Hunyadmegyei Történelmi és Régészeti Társulat Évkönyvei (1880-1913). Deva.
HU	- Historia Urbana. Institutul de Cercetări Socio-Umane. Sibiu.
IA	- International Affairs. Royal Institute of International Affairs. London.
Instrumentum	- Instrumentum (Bulletin du Groupe de travail europeen sur l'artisanat et les productions manufacturées dans l'Antiquité. Montagnac.
Ioan Neculce	- Ioan Neculce. Buletinul Muzeului de Istorie a Moldovei. Iași.
Iranica Antiqua	- Iranica Antiqua. Leiden.
Istros	- Istros. Muzeul Brăilei. Brăila.
Îndrumător pastoral	- Îndrumător pastoral. Episcopia Ortodoxă Română de Alba Iulia. Alba Iulia
JAMÉ	- A Nyiregyházi Jósa András Múzeum Évkönyve. Nyíregyháza.
JAMT	- Journal of Archaeological Method and Theory. New York.
JCH	- Journal of Contemporary History. University of Cambridge (UK), University of Wisconsin at Madison (USA).
JMH	- The Journal of Modern History. University of Chicago.
JMV	- Jahresschrift für mitteldeutsche Vorgeschichte. Halle (Saale).
JRGZM	- Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentralmuseums zu Mainz. Mainz.
JRS	- The Journal of Roman Studies. London.
JSP	- Journal of Systematic Palaeontology. British Natural History Museum. London.

Lista abrevierilor

JTa	- Journal of Taphonomy. Paleontological Network Foundation.
Klio	- Klio. Beiträge zur Alten Geschichte. Berlin.
Korunk	- Korunk. Kolozsvár. Cluj-Napoca.
KözI Debrecen	- Közlemények a Debreceni M. Kir. Tisza István-Tudományegyetem Régészeti Intézetéből. Debrecen.
Latomus	- Latomus. Revue d'études latines. Bruxelles.
MA	- Mitropolia Ardealului. Revista oficială a Arhiepiscopiei Sibiului, Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, Episcopiei Alba Iuliei și Episcopiei Oradei. Sibiu (1956-1991). A continuat <i>Revista Teologică</i> , (1907-1947) și este continuată de aceeași revistă.
MAGW	- Mitteilungen der anthropologischen Gesellschaft in Wien. Wien (1912-1941).
Marburger Studien	- Marburger Studien. Marburg.
Marisia	- Marisia. Studii și Materiale. Târgu Mureș.
Marmatia	- Marmatia. Baia Mare.
Mas de las Matas	- Mas de las Matas. Grupo de Estudios Mastnos. Mas de las Matas.
Materiale	- Materiale și cercetări arheologice. București.
MBGAEU	- Mitteilungen der Berliner Gesellschaft für Anthropologie, Ethnologie und Urgeschichte. Berlin.
MedTrans	- Mediaevalia Transilvanica. Satu-Mare.
MÉFRA	- Mélanges de l'École française de Rome. Antiquité. Roma.
Mehedinți	- Mehedinți - Istorie și cultură. Drobeta Turnu Severin.
MemAntiq	- Memoria Antiquitatis. Complexul Muzeal Județean Neamț. Piatra Neamț.
MemMNHistNat	- Memoires du Museum National d'Histoire Naturelle - Serie C: Sciences de la Terre. Paris.
MemPadova	- Memorie degli Istituti di Geologia e Mineralogia dell' Università di Padova. Padova.
MES	- Middle Eastern Studies. The University of Texas at Austin.
MFME StudArch	- A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Studia Archaeologica. Szeged.
MIAK	- Materialy i issledovanija po archeologii Kubani. Krasnodar.
MittUngGeo	- Mitteilungen aus den Jahrbuch der Kön. Ungarische Geologischen Anstalt. Budapest.
MKÉ	- Múzeumi és Könyvtári Értésítő. Budapest.
MKFIÉ	- A Magyar Királyi Földtani Intézet Évkönyve. Mitteilungen aus dem Jahrbuch der Kgl. ungar. Geolog. Anstalt. Annales Institutii Regii Hungarici Geologici. Budapest.
MN	- Muzeul Național de Istorie a României. București.
MÖSTA	- Mitteilungen des Österreichischen Staatsarchivs. Österreichischen Staatsarchiv. Wien.
Natl Geogr Res	- National Geographic Research Journal. Washington, D.C.
NeuesJahrGP	- Neues Jahrbuch für Geologie und Paläontologie Monatschafte. Stuttgart.
NTS	- The Nordic Textile Journal. University College of Borås. The Swedish School of Textiles.
OJA	- Oxford Journal of Archaeology, Blackwell Publishing Inc.

Lista abrevierilor

ÓL	- Ósrégészeti Levelek. Prehistoric newsletter. Budapest.
Oltenia	- Oltenia. Studii și comunicări. Arheologie – Istorie. Craiova.
OpuscArchaeol	- Opuscula Archaeologica Radovi Arheološkog zavoda. Zagreb.
Oryctos	- Oryctos. Musée des Dinosaures d'Espéraza.
PA	- Patrimonium Apulense. Alba Iulia.
PalaeoAfricana	- Palaeontologia Africana. Annals of the Bernard Price Institute for Palaeontological Research, University of the Witwatersrand. Witwatersrand. Johannesburg.
Paleobiology	- Paleobiology. The Paleontological Society. Gainesville.
Palevol	- Palevol. Comptes Rendus de l'Académie des sciences. Issy-les-Moulineaux.
Pallas	- Pallas. Revue d'études antiques. Université du Mirail. Toulouse.
PamArch	- Památky archeologické. Praha.
PAS	- Prähistorische Archäologie in Südosteuropa. Berlin.
PBF	- Prähistorische Bronzefunde. München.
Peuce	- Peuce. Studii și comunicări de istorie veche, arheologie și numismatică. Tulcea.
PLoS ONE	- PLoS ONE. International, peer-reviewed, open-access, online publication.
PNAS	- Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America. Washington.
Pontica	- Pontica. Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța. Constanța.
PPP	- Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology ("Palaeo3"). An International Journal for the Geo-Sciences.
PPS	- Proceedings of the Prehistoric Society. Cambridge-Londra.
Programm Mühlbach	- Programm des evangelischen Untergymnasium in Mühlbach und der damit verbundenen Lehranstalten. Mühlbach (Sebeș).
PZ	- Prähistorische Zeitschrift. Deutsche Gesellschaft fuer Anthropologie, Ethnologie und Urgeschichte, Institut für Prähistorische Archäologie. Berlin.
RA	- Revista Arheologică. Institutul de Arheologie și Istorie Veche. Chișinău.
Renașterea	- Renașterea. Cluj-Napoca.
RÉV	- Revue des études latines. Paris.
RevAquitania	- Revue Aquitania. Revue interrégionale d'archéologie. Aquitaine.
RHSEE/RESEE	- Revue Historique du Sud-Est Européen. Academia Română. București și Paris (din 1963 Revue des Études Sud-Est Européennes).
RI	- Revista de Istorie (din 1990 Revista istorică). București.
RJTRG	- Romanian Journal of Tectonics and Regional Geology. București.
RM	- Revista Muzeelor. București.
RMGM	- Revista Muzeului de Geologie și Mineralogie. Cluj-Napoca.
RMM	- Revista Muzeelor și Monumentelor. București.
RMM-MIA	- Revista Muzeelor și Monumentelor. Monumente Istorice și de Artă. București.

Lista abrevierilor

RRH	- Revue Roumaine d'Histoire. Academia Română. București.
RRL	- Revue Roumaine de Linguistique. Academia Română - Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan - Al. Rosetti”. București
RT	- Revista Teologică. Sibiu.
RVM	- Rad Vojvodanskih muzeja. Novi Sad.
SAA	- Studia Antiqua et Archaeologica. Iași.
SAHIR	- Studia et Acta Historiae Iudaeorum Romaniae. Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” Iași. Iași.
SAI	- Studii și articole de istorie. București.
Sargetia Naturae	- Sargetia. Acta Musei Devensis. Series Scientia Naturae. Deva.
Sargetia	- Sargetia. Buletinul Muzeului județului Hunedoara (Acta Musei Devensis). Deva.
SASTUMA	- Saarbrücker Studien und Materialien zur Altertumskunde. Bonn.
SB	- Studia Bibliologica. București.
SBV	- Studia bibliologica Valachica. Târgoviște.
SC (Științele Naturii)	- Studii și Cercetări (Științele Naturii). Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud. Bistrița.
SCB	- Studii și cercetări de bibliologie. București (1955-1963).
SCIM	- Studii și cercetări de istorie medie. București.
SCIV(A)	- Studii și cercetări de istoria veche. București (din 1974, Studii și cercetări de istorie veche și arheologie).
SCN	- Studii și cercetări numismatice. București.
SEER	- The Slavonic and East European Review. University College London.
SlovArch	- Slovenská Archeológia. Nitra.
SMICont	- Studii și materiale de istorie contemporană. Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” București. București.
SMIMod	- Studii și materiale de istorie modernă. Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” București. București.
SMK	- Somogyi Muzeumok Kozlemenyei. Somogyi Megyei Muzeumok. Kaposwar.
Starinar	- Starinar, Treća Serija. Arheološki Institut. Beograd.
StComSM	- Studii și comunicări. Muzeul județean Satu Mare. Satu Mare.
StudArch	- Studia Archaeologica. Budapest.
StudGeolSalmanticensia	- Studia Geologica. Salmanticensia. Universidad de Salamanca. Departamento de Geología. Salamanca.
StudiaTGCV	- Studia. Theologia Graeco-Catholica Varadiensis. Oradea.
StudiaUBBG	- Studia Universitatis „Babeș-Bolyai”. Series Geologia. Cluj-Napoca.
StudiaUBBH	- Studia Universitatis „Babeș-Bolyai”. Series Historia. Cluj-Napoca.
Študijne Zvesti AUSAV	- Študijne Zvesti. Archeologickeho Ustavu Slovenskei Akademie Vied. Nitra.
Suceava	- Anuarul Muzeului Județean. Suceava.
SympThrac	- Symposia Thracologica. Institutul Român de Tracologie.
Terra Sebus	- Terra Sebus. Acta Musei Sabesiensis. Sebeș.
Thraco-Dacia	- Thraco-Dacia. Institutul Român de Tracologie. București.

Lista abrevierilor

Tibiscum	- Tibiscum. Studii și Comunicări de Istorie și Etnografie. Caransebeș.
Tibiscus	- Tibiscus. Muzeul Banatului Timișoara. Timișoara (1971-1979).
Tisicum	- Tisicum. A Jász-Nagykun-Szolnok megyei múzeumok evkönyve. Szolnok.
Transilvania	- Transilvania. Foaia Asociațiunii Transilvane pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român. Brașov.
Tyragetia	- Tyragetia. Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei. Chișinău.
UPA	- Universitätsforschungen zur Prähistorischen Archäologie. Berlin.
Vjesnik	- Arheološkog muzeja u Zagrebu. Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu. Zagreb.
VZBGW	- Verhandlungen der Zoologisch-Botanischen Gesellschaft in Wien. Wien.
WPZ	- Wiener Prahistorische Zeitschrift. Selbstverlag der Wiener Prahistorischen Gesellschaft. Wien.
Zalai Múzeum	- Zalai Múzeum. Zalaegerszeg.
ZfA	- Zeitschrift für Archäologie. Berlin.
Ziridava	- Ziridava. Muzeul Județean Arad. Arad.